

**PROJEKT 65 PLUS KNJIŽNICA GRADA ZAGREBA
AKTIVNO UKLJUČIVANJE OSOBA TREĆE ŽIVOTNE DOBI U
KULTURNA I DRUŠTVENA ZBIVANJA**

**PROJECT 65 PLUS OF ZAGREB CITY LIBRARIES
ACTIVE INVOLVEMENT OF SENIOR CITIZENS IN CULTURAL AND SOCIAL
EVENTS**

Sanja Bunić
Knjižnice grada Zagreba
sanja.bunic@kgz.hr

UDK / UDC 024-053.9
Izlaganje / Conference paper
Primljeno / Received: 22. 2. 2010.

Sažetak

Knjižnice grada Zagreba niz godina provode ciljane programe namijenjene društvenoj integraciji osoba treće životne dobi i njihovomu aktivnom uključivanju u kulturna i društvena zbivanja. U projektu *65 plus* starije osobe su ne samo korisnici, nego i stvaratelji programa, oni su učenici koji usvajaju nova znanja i učitelji koji dijele znanje i iskustvo. Projekt obuhvaća:

1. *Knjigom do vrata* – dostava knjiga i časopisa u domove za starije i nemoćne u Gradu Zagrebu kao i drugim korisnicima koji nisu u mogućnosti doći u knjižnicu;
2. *Slikosat* – besplatne likovne radionice za osobe starije dobi s ciljem poticanja kreativnog izražavanja;
3. *Sat informacijske pismenosti za treću životnu dob* – besplatne radionice za informatičko i informacijsko opismenjivanje;
4. *Susreti generacija* – predavanja, radionice, "Pričaonice" za djecu predškolske dobi u kojima aktivno sudjeluju pripadnici starijega naraštaja, prenoseći svoje znanje, mudrost i iskustvo;
5. *Izložba 65 plus* – izložbe radova čiji su autori pripadnici treće životne dobi.

Ključne riječi: starije osobe, aktivno starenje, knjižnične usluge, projekt

Summary

Zagreb City Libraries have been conducting programs intended for the social inclusion of senior citizens and their active involvement in cultural and social events. In the

project *65 plus* senior citizens are not only users but also creators of the program; they become students who acquire new knowledge, and teachers who share their knowledge and experience with others. The project includes:

1. *Books at your door* – delivery of books and magazines to senior citizen's homes in Zagreb and also to other users who cannot come to the library;
2. *Art workshop* – free art workshops for senior citizens with the purpose of encouraging them to express their creativity in libraries;
3. *Information literacy class for older people* – free workshops for information and computer literacy in libraries;
4. *Generations encounters*: lectures, workshops, “talking rooms” for kindergarten children, where senior citizens take active part in sharing their knowledge, wisdom and experience;
5. *Exhibitions of the 65 plus* – exhibitions of the works whose authors are older people.

Keywords: senior citizens, active old age, library services, project

UVOD

Prema popisu stanovništva u 2001. godini (1), u Hrvatskoj je udio starijih od 65 godina u ukupnom stanovništvu dosegao razinu od 15,7 posto, što je blisko prosjeku zemalja Europske unije. Trend ubrzanog starenja stanovništva doveo je do pojačanog interesa za položaj ove populacije u društvu. “Zagreb stari, pa je tako u 2001. udio stanovnika starijih od 65 godina iznosio 14,9 posto, dok je u 2008. narastao na 16,9 posto.” (2) Nameće se potreba da se osiguraju kvalitetne usluge za ovu dobnu skupinu stanovništva u svim segmentima društvenog života grada.

Knjižnice grada Zagreba (u daljnjem tekstu KGZ) su suvremeno organizirana mreža narodnih knjižnica koja obuhvaća središnje i područne knjižnice te ogranke na četrdeset i dvije lokacije. Niz godina u knjižnicama unutar mreže provode se ciljani programi namijenjeni starijim korisnicima. Briga o kulturnim potrebama svih dobnih skupina navedena je u samom poslanju KGZ-a “Knjižnice mreže su značajna kulturna žarišta područja na kojima djeluju, s brojnim tribinama, izložbama i raznovrsnim programima namijenjenim svim dobnim skupinama građana.”(3)

Objedinjivanjem različitih programa namijenjenih ovoj dobnoj skupini u jedan projekt, radi njihova unapređenja i širenja, KGZ su se još više založile da knjižnične usluge i grada budu dostupne ne samo umirovljenicima, korisnicima knjižnica, kojih je u trenutku nastajanja projekta bilo 14.040 (4), nego da se dopre do što više starijih osoba na području Grada Zagreba.

Imajući u vidu cilj Svjetske zdravstvene organizacije – aktivno starenje, u Smjernicama za knjižnične usluge za bolničke pacijente, starije osobe i osobe s posebnim potrebama u ustanovama za trajnu skrb i smještaj istaknuto je: “... knjižnične usluge za starije ne podržavaju samo cjeloživotno stalno obrazovanje, nego i imaju za cilj omogućivanje pristupa potrebnim društvenim, kulturnim, zdravstvenim i drugim informacijama.” (5) Projekt *65 plus* KGZ-a kroz svojih pet različitih programa osigurava pristup svim navedenim informacijama i doprinosi

aktivnom sudjelovanju osoba treće životne dobi na gotovo svim razinama društvene interakcije.

OSOBNNA KARTA PROJEKTA

Projekt 65 plus Knjižnica grada Zagreba nastao je 15. 11. 2008. godine, kada su definirani i utvrđeni ciljevi projekta, odabran tijek rada i imenovana koordinatorica, Sanja Bunić. Iako u imenu projekta stoji 65 plus, radi lakše prepoznatljivosti kojoj dobnoj skupini je namijenjen, programi se obraćaju osobama koje sebe svrstavaju u pripadnike treće životne dobi, jer “Definiranje starosti ipak nije isključivo pitanje nečije kronološke dobi i funkcionalnih sposobnosti već i odnos kvalitete nečijeg života, sustava vrijednosti i obilježja sredine u kojoj neka osoba živi.” (6) Usvojivši ovu pretpostavku i na temelju uvida u definiranje naziva knjižničnih usluga za ovu dobnu skupinu korisnika u drugim zemljama, došlo se do zaključka da nazivlje nije ujednačeno, te će se i tijekom teksta koristiti izrazi starije osobe i pripadnici treće životne dobi.

Suvremeni trendovi u skrbi za starije osobe nastoje promovirati zdravo i aktivno starenje na koje se gleda kao na ključ osiguravanja njihove ravnopravne uloge u društvu. Više im nije namijenjena uloga “primaoca usluga”, nego aktivno sudjelovanje. Projekt 65 zastupa upravo takve trendove jer u svakom od njegovih programa pripadnici treće životne dobi su ne samo korisnici, nego i stvaratelji programa, oni su učenici koji usvajaju nova znanja i učitelji koji dijele znanje i iskustvo.

Projekt obuhvaća programe:

Knjigom do vrata – dostava knjiga i časopisa u domove za starije i nemoćne u Gradu Zagrebu kao i drugim korisnicima koji nisu u mogućnosti doći u knjižnicu;

Slikosat – besplatne likovne radionice za osobe starije dobi s ciljem poticanja kreativnog izražavanja;

Sat informacijske pismenosti za treću životnu dob – besplatne radionice za informatičko i informacijsko opismenjivanje;

Susreti generacija – predavanja, radionice, “Pričaonice” za djecu predškolske dobi u kojima aktivno sudjeluju pripadnici starijeg naraštaja, prenoseći svoje znanje, mudrost i iskustvo;

Izložba 65 plus – izložbe radova čiji su autori pripadnici treće životne dobi.

U programu sudjeluje 13 knjižnica. Programi u knjižnicama se isprepleću, a unutar različitih knjižnica se nadopunjavaju. Većina knjižnica sudjeluje u više programa unutar Projekta. Provođenje programa ne bi bilo moguće bez timskog rada zaposlenika u knjižnici, jer svaki od programa zahtijeva dobru organizaciju unutar knjižnice, ali i suradnju s mjesnom zajednicom.

Projekt će biti ostvaren kada se najkvalitetnije usluge za pripadnike treće životne dobi ugrade u redovnu djelatnost u svaku od knjižnica u mreži Knjižnica grada Zagreba. Predstavljanjem široj stručnoj zajednici i razmjenom iskustava želi se postići

stalno usavršavanje djelatnika i proširenje usluga. Promocijom Projekta, programi i knjižnice koje ih provode postaju vidljiviji široj zajednici. Knjižnice ukazuju na to da su na sebe preuzele zadaću da “potiču samoaktivnost starijeg čovjeka i zastupaju stajalište prema kojem je zadovoljavanje novih zahtjeva starijih ljudi moguće jedino njihovom većom društvenom aktivnošću u cjelini, a posebice uključenošću u donošenju za njih važnih odluka na razini lokalne zajednice.” (7)

Očekuje se da će Projekt dugoročno:

- pridonijeti poboljšanju kvalitete života i društvenoj integraciji osoba treće životne dobi
- povećati kvalitetu boravka u domovima za starije i nemoćne
- senzibilizirati javnost za potrebe i značaj osoba treće životne dobi
- ukazati na znanje, iskustvo i mudrost starijih osoba
- pokazati da imati 65 plus znači više (više vremena, više intelektualne slobode, više mogućnosti odabira)
- približiti knjižnicu kao mjesto zadovoljavanja potreba za informiranjem, kulturom, rasonodom, obrazovanjem i druženjem
- ugraditi u redovnu djelatnost najkvalitetnije usluge za pripadnike treće životne dobi u svaku od knjižnica u mreži Knjižnica grada Zagreba.

KNJIGOM DO VRATA

Knjigom do vrata predstavlja program dostave knjiga i časopisa u knjižnice domova za starije i nemoćne u Gradu Zagrebu, stručnu pomoć pri organiziranju tih knjižnica, organizaciju i sudjelovanje u kulturno-zabavnim, kreativnim i obrazovnim aktivnostima domova. Domovi također sudjeluju u kulturnim aktivnostima knjižnica.

Gradska knjižnica održava suradnju s Domom za starije i nemoćne osobe Centar i Domom za starije i nemoćne osobe Medveščak; Knjižnica Ivana Gorana Kovačića, ogranak Knjižnice Marina Držića s Domom za starije i nemoćne osobe Trnje; Knjižnica Medveščak s Domom za starije i nemoćne osobe Ksaver; Knjižnica Novi Zagreb i njen ogranak knjižnica Slobostina s Domom za starije i nemoćne Sveta Ana; Knjižnica Silvija Strahimira Kranjčevića s Domom umirovljenika Park; Knjižnica Tina Ujevića s Domom za starije i nemoćne Trešnjevka; Knjižnica za djecu i odrasle Kajfešov brijeg, ogranak Knjižnice Vladimira Nazora s Domom za starije i nemoćne Sveti Josip. U svim navedenim domovima, osim u Domu za starije i nemoćne Ksaver, postavljeni su knjižnični stacionari. (8) U knjižnicama Domova rade volonteri koji su korisnici Domova, aktivno sudjeluju pri odabiru i obradi knjižnične građe, a korisnici Domova sudjeluju i u drugim programima unutar Projekta.

Knjižnica Vladimir Nazor, odnosno njen ogranak Knjižnica za djecu i odrasle Kajfešov brijeg, u skladu s IFLA-inim smjernicama koje ističu da “Potencijalni korisnici koji iz bilo kojeg razloga ne mogu koristiti redovite knjižnične službe i usluge, imaju pravo na jednak pristup knjižničnim uslugama. Stoga knjižnica tre-

ba postići da knjižna građa i usluge budu dostupni tim korisnicima.” (9), prva je organizirala stalnu uslugu dostave knjiga na kućnu adresu starijim i nemoćnim osobama, te osobama s invaliditetom. Uslugom se koristi 7 korisnika kojima se knjige na zahtjev dostavljaju i odnose natrag u knjižnicu.

Prema podacima skupnog izvještaja Projekta za 2009. godinu, obavljeno je 175 posjeta domovima, posuđeno ili poklonjeno 1.804 svezaka knjiga i periodike. Postavljeno je 15 izložbi, organizirana su 2 kulturna događaja.

SLIKOSAT

Program je dobio ime po kreativnim radionicama koje se, od 2004. godine, održavaju svakog ponedjeljka u terminu od 17 do 19 sati u Knjižnici Savica, ogranku Knjižnice Marina Držića, a namijenjene su osobama treće životne dobi. Na radionicama se upoznaju različite tehnike: oslikavanje stakla i svile, izrada nakita i ukrasnih predmeta od fimo mase, salvetna tehnika, nakit od perlica u maniri starohrvatske tradicije, crtanje u tušu, slikanje akvarelom i akrilnim bojama.

Povremeno se i u Knjižnici Tina Ujevića, koju odlikuje dobra suradnja s Domom za starije i nemoćne Trešnjevka, Domom za starije i nemoćne Trnje i Gerontološkim centrom Doma “Trnje” organiziraju radionice za njihove korisnike, a stručnjaci iz Gerontološkog centra brinu se za organizaciju izložbi radova.

U Knjižnici Silvija Strahimira Kranjčevića, radionice su povezane s projektom Kulturna i prirodna baština Hrvatske. Organiziraju se prigodne radionice izrade pisanica, licitarskih srca, ivanjskih vjenčića...

Krajem 2009. godine, u program se uključila i Knjižnica Augusta Cesarca, Ravnice organiziravši radionicu slikanja pastelom.

U 2009. godini u programu su sudjelovale 4 knjižnice, održane su 53 radionice, na kojima je prisustvovalo 359 posjetitelja.

U organizaciji i provođenju *Slikosata* pripadnici treće životne dobi aktivno sudjeluju, a neki od njih su i voditelji radionica. Programom se posebice slijede ciljevi Nacrta Strategije razvoja narodnih knjižnica u Republici Hrvatskoj do 2010. godine: “promicanje kulturnih vrijednosti u zajednici, očuvanje baštine, kulture, povijesti i tradicije lokalne zajednice, ohrabrivanje umjetničkog i kulturnog razvoja ljudi svih dobnih skupina...”. (10)

SAT INFORMACIJSKE PISMENOSTI ZA TREĆU ŽIVOTNU DOB

Besplatne radionice za informatičko i informacijsko opismenjivanje trenutno su najpopularniji dio projekta *65 plus*. Pripadnici treće životne dobi, kojima slabiji socijalni status često ne omogućuje nabavu računala ili pak skupe tečajeve za osposobljavanje za rad na računalu, ne žele zaostajati za modernim informacijskim tokovima. Besplatne radionice s naglaskom na individualnom pristupu svakom polazniku, pobudile su iznimno velik interes i uvijek su dobro posjećene.

Kolegica u mirovini, dr. sc. Vesna Turčin, volonterski je pokrenula 2004. godine radionicu u Knjižnici Savica, ogranku Knjižnice Marina Držića, što ukazuje

da su i u ovom programu pripadnici treće životne dobi aktivni sudionici. Radionica se održava svake srijede od 10 do 12 sati, te na njoj polaznici mogu usvojiti nova znanja i vještine vezane uz poznavanje rada na računalu, ali i korištenja raznih izvora informacija.

Krajem 2008. godine, radionica je pokrenuta i u Knjižnici Sesvete, a vodi je jedan od dipl. knjižničara – informatora u toj knjižnici.

U travnju 2009. godine, započela je s radom radionica u Gradskoj knjižnici. U proljetnom bloku, radionice su se održavale svake srijede od 10 do 12 sati, ali se zbog velikog interesa u jesen krenulo s radionicama svakog utorka i četvrtka od 10 do 12 sati. Radionicu vode četiri dipl. knjižničarke – informatorice Gradske knjižnice. Zbog velikog interesa, termini radionica su rezervirani tri mjeseca unaprijed.

Program provode 3 knjižnice, a tijekom 2009. godine održano je 98 radionica, na kojima je prisustvovalo 393 polaznika.

Ovim se programom obratila posebna pozornost na činjenicu na koju se ukazalo i u IFLA-inim i UNESCO-vim smjernicama za razvoj službi i usluga (2001), a to je značenje informacija za razvoj pojedinca i društva te na mjesto knjižnica u prevladavanju jaza između informacijski siromašnih i informacijski bogatih. (11)

SUSRETI GENERACIJA

Tema 6. Savjetovanja za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj održanog 1. 10. 2008. u Puli bila je *Knjižnične usluge za korisnike treće životne dobi*, a jedan je od zaključaka na kraju savjetovanja: “Programne valja osmisliti ne samo ciljano za korisnike treće životne dobi već i za tzv. međugeneracijsku integraciju u okviru cjeloživotnog učenja.” (12)

Program Susreti generacija nudi široku lepezu događanja u kojima aktivno sudjeluju pripadnici starijega naraštaja prenoseći svoje znanje, mudrost i iskustvo mlađima. Tako se promiče njihova društvena integracija, dok su susreti prigoda i za međugeneracijska druženja. U programu sudjeluje pet knjižnica, a svaka ima vlastito prepoznatljivo događanje.

Knjižnica Augusta Cesarca, Ravnice, svakog drugog utorka od 18 sati organizira međugeneracijska druženja uz društvenu igru go.

Knjižnica Ivane Brlić Mažuranić, ogranak Knjižnice Silvija Strahimira Kranjčevića, često organizira predavanja i promocije knjiga čiji su autori starije osobe.

Knjižnica Selčina, ogranak Knjižnice Sesvete, ima dobru i plodonosnu suradnju s 5. generacijom radionice *Za svojim korijenima*. Polaznici radionice koja se odvijala u sklopu programa Pučkoga otvorenog učilišta namijenjenoga trećoj životnoj dobi, nastavili su svoja druženja i proučavanje rodoslovlja u prostorima knjižnice. Objavili su i svoj zbornik radova “Za svojim korijenima”.

U dječjem odjelu Knjižnice Sesvete organizira se događanje *Baka priča*. Djeca rado dolaze slušati što im bake imaju ispričati o svom životu, pričama iz starina, a isto tako mnogo ih toga imaju za pitati.

U Knjižnici Silvija Strahimira Kranjčevića održavaju se predavanja starijih osoba velikim dijelom vezana uz projekt koji se provodi u toj knjižnici pod nazivom *Prirodna i kulturna baština Hrvatske*.

U 2009. godini, Program je provodilo 5 knjižnica, održano je 27 susreta, kojima je prisustvovalo 415 posjetitelja.

Kolege iz Narodne knjižnice u San Antoniju u svojim promišljanjima o poboljšanju knjižničnih usluga za starije osobe navode: “Knjižnice su izvanredna mjesta susreta za ljude svih uzrasta i integracijski programi su izvrstan način da se različite generacije okupe radi bogate razmjene.” (13) Ovaj program projekta *65 plus* zasigurno je to i pokazao.

IZLOŽBA 65 PLUS

U sklopu programa *Izložba 65 plus*, knjižnice održavaju različite vrste izložbi, samostalno ili u suradnji.

Knjižnica Augusta Cesarca, Ravnice i Knjižnica Silvija Strahimira Kranjčevića organiziraju izložbe likovnih radova i fotografija starijih autora.

Knjižnica Slobodina, ogranak Knjižnice Novi Zagreb, organizira skupne izložbe radova nastalih na kreativnim radionicama u Domu za starije i nemoćne Sveta Ana te samostalne izložbe korisnika doma.

Knjižnica za djecu i odrasle Kajfešov brijeg, ogranak Knjižnice Vladimira Nazora, održava dugogodišnju suradnju s članovima Foto kluba *ZAGI FOTO*. Članovi toga kluba završili su poučavanje na radionici fotografije Sveučilišta za treću životnu dob pri Pučkom otvorenom učilištu Zagreb.

Knjižnica Savica, ogranak Knjižnice Marina Držića, dvaput godišnje, uz prigodni program organizira izložbe radova polaznika svoje kreativne radionice *Slikosat* namijenjene starijim osobama. Zajedničko druženje upotpunjuje i “kvartovski” vokalni sastav Trnjanke.

Knjižnica Tina Ujevića održava izložbe radova polaznika kreativnih radionica koje se organiziraju u njenim prostorima za korisnike Doma za starije i nemoćne Trešnjevka i Doma za starije i nemoćne Trnje. U organizaciji izložbi sudjeluju i stručnjaci Gerontološkog centra Doma “Trnje”.

Tijekom 2009. godine u programu je sudjelovalo 6 knjižnica, a postavljeno je 10 izložbi.

Zanimljivost ovog programa jest i to da je u sebi objedinio i isprepleo većinu ostalih programa: suradnju s domovima, kreativne radionice i međugeneracijske susrete.

KORACI ZA DALJNI RAZVOJ PROJEKTA

Iskustva američkih knjižnica pokazala su da recesiju prati povećano korištenje knjižničnih usluga (14). Pripadnici treće životne dobi su skupina stanovništva posebice pogođena recesijom. Osmišljavanje i razvijanje ciljanih programa njima

namijenjenih, nužnost je i obveza knjižnica kao ustanova koje se brinu za socijalno osjetljive skupine i za njihovo uključivanje u društvene tokove. U skladu s tim, navest će se koraci za daljnji razvoj Projekta s kratkim osvrtom na dosadašnje rezultate.

1. Promoviranje programa unutar Projekta i cjelokupnog Projekta stručnoj i široj društvenoj zajednici

Projekt i programi unutar Projekta predstavljani su na nekoliko stručnih događanja: 23. 9. 2009. na 6. okruglom stolu o knjižničnim uslugama za osobe s posebnim potrebama održanom u Zagrebu, koordinatorica je imala izlaganje pod nazivom: "Suradnja narodnih knjižnica s domovima za starije i nemoćne: primjer Knjižnica grada Zagreba"; 21. 10. 2009. na Informativnoj srijedi (sastancima knjižničara-informatora iz zagrebačkih narodnih knjižnica) predstavljen je program *Sat informacijske pismenosti*; za Dan Knjižnica grada Zagreba, 7. 12. 2009., stručna i šira javnost upoznata je s Projektom putem prezentacije održane na prigodnoj svečanosti, kao i priopćenjima novinarima dnevnih listova, radijskih i TV postaja. Za tu prigodu je u predvorju Gradske knjižnice postavljena i izložba o Projektu. Pojedina događanja unutar Projekta popraćena su novinskim člancima, priložima u radijskim emisijama. Na mrežnim stranicama KGZ-a (15) početkom veljače 2009. postavljen je tekst i logo Projekta s poveznicama na knjižnice koje sudjeluju u njemu i događanjima vezanim uz Projekt.

Ono na čemu treba još poraditi, jest aktivno uključivanje svake knjižnice unutar Projekta u predstavljanje svojih događanja stručnoj i široj društvenoj zajednici.

2. Redovito obavješćavanje korisnika o događanjima unutar projekta

Osim već spomenutih mrežnih stranica KGZ-a, korisnici se obavješćavaju o događanjima unutar Projekta pomoću letaka, pozivnica i plakata na kojima je otišnut logo projekta i elektroničkom poštom. Planira se izrada pregleda događanja unutar Projekta u kojem će biti vidljivo koja se stalna događanja odvijaju u pojedinim knjižnicama, a raspored povremenih događanja bit će redovito ažuriran. Pregled događanja bit će vidljiv na mrežnim stranicama KGZ-a klikom na logo projekta.

3. Poboljšanje programa i uvođenje novih usluga na temelju ispitivanja zadovoljstva i potreba korisnika postojećim programima

Godine 2003. provedeno je anketno istraživanje među korisnicima knjižnica domova za starije i nemoćne s kojima KGZ ima suradnju (16), a anketno istraživanje među osobama zaduženim za suradnju u pojedinim knjižnicama KGZ-a, 2008. godine (17). Planira se i anketno istraživanje među osobama zaduženih za suradnju u Domovima da bi se dobila cjelovita slika o uslugama vezanim uz ovaj dio programa *Knjigom do vrata*.

Polaznici *Radionice informacijske pismenosti za treću životnu dob* u Gradskoj knjižnici po završetku radionice ispunjavaju listiće za vrednovanje u kojima mogu navesti i svoje prijedloge za poboljšanje usluga, a na temelju rezultata listića

za vrednovanje u veljači 2010. godine u Gradskoj knjižnici je pokrenuta nova usluga Internet za treću životnu dob (18).

Planira se provođenje novih anketnih istraživanja unutar ostalih programa, korisničko vrednovanje toga programa te uvođenje knjige dojmova za pojedina događanja.

4. Razmjena iskustava među knjižnicama koje sudjeluju u Projektu

Osim Informativne srijede koja je navedena u prvom koraku, sastancima koordinatorice s osobama zaduženim za suradnju u pojedinim knjižnicama, kao i komunikacije elektroničkom poštom, planiraju se i daljnja predstavljanja pojedinih programa na Informativnoj srijedi te sastanci na kojima bi se razmjenjivala iskustva knjižnica unutar pojedinih programa.

5. Uspostava suradnje s drugim ustanovama i organizacijama koje osiguravaju usluge za pripadnike treće životne dobi

U prethodnom tekstu navedeni su primjeri suradnje s domovima za starije i nemoćne, jednim gerontološkim centrom i pojedinim radionicama Sveučilišta za treću životnu dob pri Pučkom otvorenom učilištu Zagreb. Potpisan je i ugovor o suradnji KGZ-a s Volonterskim centrom Zagreb, s naglaskom na pomoć pri provedbi projekta *65 plus*. Planira se uspostava suradnje s ostalim gerontološkim centrima na području Grada Zagreba, kao i s Maticom umirovljenika grada Zagreba.

6. Uvođenje volontera u rad pojedinih programa Projekta

Za Dan Knjižnica grada Zagreba, kada se tradicionalno okupljaju i umirovljeni djelatnici te ustanove, koordinatorica im je uputila usmeni poziv da se volonterski uključe u provedbu Projekta. Dobar primjer volontiranja knjižničnih djelatnika je već spomenuti volonterski angažman umirovljene kolegice dr. sc. Vesne Turčin pri pokretanju i provedbi *Sata informacijske pismenosti za treću životnu dob*.

Posredstvom Volonterskog centra Zagreb, ali i među korisnicima pojedinih programa projekta *65 plus*, pozivat će se oni koji su voljni sudjelovati u njihovoj organizaciji i provođenju. Time se slijedi osnovna postavka cjelokupnog Projekta – aktivno sudjelovanje osoba treće životne dobi u kulturnim i društvenim događanjima.

Uz pomoć četvero volontera različitih dobnih skupina, koji su se prijavili posredovanjem Volonterskog centra Zagreb, pokrenuta je nova usluga *Internet za treću životnu dob u Gradskoj knjižnici*, a planira se i njihovo uključivanje pri provedbi usluge *Knjigom do vrata* starijim i nemoćnim korisnicima knjižnica. Kao što je u prethodnom tekstu navedeno, međugeneracijski susreti su jedna od osnovnih postavki Projekta.

Osvrnuvši se na iskustva knjižnica u drugim zemljama (19) u organiziranju usluga za starije osobe, može se reći da je Projekt obuhvatio širok spektar usluga, aktivnosti, događanja. Po raznovrsnosti ne zaostajemo ni za bogatijim zemljama. Tijekom nešto više od godine dana trajanja, u Projekt se sa specifičnim događanjima uključilo pet novih knjižnica unutar mreže KGZ-a. Upravo je ta specifičnost

svake od knjižnica, vezano uz funkcije koje obnaša u mreži, profil korisnika, stručne interese zaposlenika te suradnju s mjesnom zajednicom, omogućila razvoj raznovrsnih programa koji se u različitim knjižnicama nadopunjavaju. Na tim osobitostima svake od knjižnica treba ustrajati, jer korisnik može birati i koristi programe koji mu odgovaraju.

Bilješke

1. Popis stanovništva 2001. [citirano: 2010-02-14]. Dostupno na: http://www.dzs.hr/hrv/censuses/census2001/census_terr.htm
2. Predstavljena socijalna slika grada Zagreba. // Metro, 27. siječanj 2010. [citirano: 2010-02-21]. Dostupno na: <http://metro-portal.hr/vijesti/zagreb/predstavljena-socijalna-slika-grada-zagreba-2008>
3. Knjižnice grada Zagreba [citirano: 2010-02-14]. Dostupno na: <http://www.kgz.hr/info/onama.asp>
4. Podatak je dobiven iz statistike korisnika KGZ-a u sustavu ZAKI na dan 14. 11. 2008.
5. Smjernice za knjižnične usluge za bolničke pacijente, starije osobe i osobe s posebnim potrebama u ustanovama za trajnu skrb i smještaj / sastavila radna skupina pod predsjedavanjem Nancy Mary Panella. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. Str. 49.
6. Laklija, Maja; Silvia Rusac; Nino Žganec: Trendovi u skrbi za osobe starije životne dobi u Republici Hrvatskoj i u zemljama Europske Unije [citirano: 2010-2-14]. Dostupno na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=47998
7. Laklija, Maja; Silvia Rusac; Nino Žganec. Nav. dj.
8. Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. // Narodne novine 58(1999), čl.14.: "Knjižnični stacionar je zbirka od najmanje 100 knjiga koje središnja narodna knjižnica ustupa na određeno vrijeme nekoj pravnoj osobi, a korisnike opslužuje volonter, zaposlenik dotične pravne osobe koji je za taj rad osposobljen u matičnoj knjižnici..."
9. Narodna knjižnica : IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za razvoj službi i usluga. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003. Str. 27.
10. Nacrt Strategije razvoja narodnih knjižnica u Republici Hrvatskoj do 2010. godine. [citirano: 2010-02-14]. Dostupno na: <http://www.knjiznica.hr/?id=9>
11. Narodna knjižnica : IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za razvoj službi i usluga. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003.
12. Dragaš Matijević, Božica. 6. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. // Novi uvez 8, 6(2008). [citirano: 2010-02-14]. Dostupno na: www.zkd.hr/novi_uvez_8.pdf
13. Prasad, Pannaga. Reference services to senior groups in the San Antonio Public Library. // The reference librarian 50, 1(2009). Str. 104.

14. Jackson, Derrick Z. The library – a recession sanctuary. // The Boston globe, January 3, 2009 [citirano: 2010-02-14]. Dostupno na: http://www.boston.com/bostonglobe/editorial_opinion/oped/articles/2009/01/03/the_library___a_recession_sanctuary/
15. 65 plus. Dostupno na: <http://www.kgz.hr/projekt65plus.asp>
16. Rezultati istraživanja navedeni su u Bunić, Sanja. Suradnja Knjižnica grada Zagreba s knjižnicama umirovljeničkih domova. // Slobodan pristup informacijama : 2. i 3. okrugli stol : zbornik radova / uredile Alemka Belan-Simić i Aleksandra Horvat. Str. 143-153.
17. Rezultati istraživanja predstavljeni su u izlaganju “Suradnja narodnih knjižnica s domovima za starije i nemoćne : primjer Knjižnica grada Zagreba” održanom na 6. okruglom stolu o knjižničnim uslugama za osobe s posebnim potrebama, (Zagreb, 2009).
18. Internet za treću životnu dob u Gradskoj knjižnici. Dostupno na: <http://www.kgz.hr/projekt65plusinter.asp>
19. Services for older adults [citirano: 2010-02-14]. Dostupno na: http://www.libsuccess.org/index.php?title=Services_for_Older_Adults

LITERATURA

- Bunić, Sanja. Suradnja Knjižnica grada Zagreba s knjižnicama umirovljeničkih domova. // Slobodan pristup informacijama : 2. i 3. okrugli stol : zbornik radova / uredile Alemka Belan-Simić i Aleksandra Horvat. Str. 143-153.
- Dragaš Matijević, Božica. 6. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. // Novi uvez 8, 6(2008) [citirano: 2010-02-14]. Dostupno na: www.zkd.hr/novi_uvez_8.pdf
- Jackson, Derrick Z. The library – a recession sanctuary. // The Boston globe, January 3, 2009 [citirano: 2010-02-14]. Dostupno na: http://www.boston.com/bostonglobe/editorial_opinion/oped/articles/2009/01/03/the_library___a_recession_sanctuary/
- Laklija, Maja; Silvia Rusac; Nino Žganec: Trendovi u skrbi za osobe starije životne dobi u Republici Hrvatskoj i u zemljama Europske Unije [citirano: 2010-02-14]. Dostupno na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=47998
- Narodna knjižnica : IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za razvoj službi i usluga. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003.
- Prasad, Pannaga. Reference services to senior groups in the San Antonio Public Library. // The reference librarian 50, 1(2009).
- Smjernice za knjižnične usluge za bolničke pacijente, starije osobe i osobe s posebnim potrebama u ustanovama za trajnu skrb i smještaj / sastavila radna skupina pod predsjedanjem Nancy Mary Panella. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009.
- Stručni skup Narodne knjižnice i problemi društvene isključenosti : zbornik radova / urednik Dragutin Katalenac. Osijek : Gradska i sveučilišna knjižnica, 2003.